

УДК: 614.253-81:616-053.2

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАХВОРЮВАЛЬНОСТІ ДИТЯЧОГО НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ТА ПОШИРНОСТІ СЕРЕД ДІТЕЙ ХВОРОБ

Г.О.Слабкий, М.А.Знаменська,

*Ужгородський національний університет,
доктор медичних наук, професор,
завідувач кафедри громадського здоров'я.
Національна медична академія
післядипломної освіти, кандидат
медичних наук, асистент кафедри
офтальмології.*

Summary: The dynamics of changes in indices of children morbidity in Ukraine and the prevalence of diseases among them for 2010-2014 is presented. Decrease of indices of morbidity among children and prevalence of diseases among them is determined in all main classes of diseases. Exception is made up by blood diseases, the diseases of blood-forming organs, certain lesions that involve immune mechanism and neoplasms. The highest rate of decrease in prevalence was registered in the following classes: mental and behavioral disorders; endocrine diseases; alimentary and metabolic disorders; diseases of the digestive system and diseases of the genitourinary system.

Keywords: children, primary morbidity, prevalence of diseases, dynamics.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Забезпечення потреби дитячого населення в ефективній та якісній медичній допомозі передбачає виявлення особливостей і тенденцій стану здоров'я дітей, що є надзвичайно важливим в умовах реформування системи охорони здоров'я.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. Здоров'я дітей – це майбутнє нації, її трудовий резерв та інтелектуальний потенціал і найбільш важливий ресурс будь-якого суспільства [3, с.1-2]. Особливого значення стан здоров'я дітей набуває у період несприятливої демографічної ситуації. Здоров'я дитини можна охарактеризувати як стан її життєдіяльності, що відповідає біологічному віку, гармонійній єдності фізичних та інтелектуальних характеристик, а також адекватному формуванню адаптаційних та компенсаторних можливостей організму в процесі його росту [1, с.38-42; 7, с. 5-9].

В нашій країні захворюваність серед дитячого населення упродовж останніх п'яти років не зменшилася, не дивлячись на досягнуті певні успіхи у зниженні рівня захворюваності новонароджених та дітей віком до 1 року [4, с.215-238; 5, с.9-16]. Це викликає занепокоєння органів державного управління охороною здоров'я з огляду на щорічне зростання показників захворюваності, недостатню ефективність профілактичних заходів та негативний вплив на стан здоров'я населення у майбутньому [2, с.37-51].

За період 2008–2012 рр. рівень поширеності хвороб зріс на 10,2% – з 1885,79 на 1000 дітей відповідного віку до 1922,8. За цей самий період захворюваність

зросла на 3,9% – з 1332,62 до 1385,03 на 1000 дітей відповідного віку [6, с.112-135; 8 с.47-61].

Не вирішені питання. Відсутній аналіз динаміки показників захворюваності дітей та поширеності хвороб серед дитячого населення у сучасних соціально-економічних умовах розвитку країни та реформи охорони здоров'я в розрізі адміністративних територій та вікових груп.

Мета. Вивчити та проаналізувати показники захворюваності дитячого населення країни та показники поширеності хвороб серед дитячого населення в динаміці п'яти років.

Методи та матеріали дослідження.

Бібліосемантичний, статистичний, системного підходу. Використані матеріали галузевої статистичної звітності за період 2010 - 2014 роки.

Статистична обробка отриманих даних проведена з використанням комп'ютерної програми Statistica 8.0

Результати та їх обговорення. На першому етапі дослідження вивчено показники первинної захворюваності дитячого населення країни та поширеності серед них хвороб. Далі проведено аналіз отриманих показників.

Проведений аналіз динаміки захворюваності і поширеності хвороб за основними класами хвороб (табл. 1) засвідчив зниження показників як захворюваності, так і поширеності хвороб у дітей, що відбулося за рахунок зменшення рівня захворюваності за всіма класами хвороб, за винятком хвороб крові й кровотворних органів та окремих порушень із залученням імунного механізму та новоутворень. За період дослідження відмічалися найбільш високі темпи зниження поширеності хвороб за такими класами: розлад психіки та поведінки; ендокринних хвороб, розладів харчування та порушення обміну речовин; хвороб органів травлення та хвороб сечостатевої системи..

Таблиця 1

Показники захворюваності та поширеності хвороб серед дітей України (2010–2014 рр., на 1000 дитячого населення)

Клас хвороб	Рік					2014 р. до 2010 р. (%)	
	2010	2011	2012	2013	2014		
Деякі інфекційні та паразитарні хвороби	п	59,73	67,98	65,26	65,48	55,18	92,38
	з	51,13	59,17	56,14	56,52	47,47	92,84
Новоутворення	п	8,56	8,73	9,08	9,21	8,84	103,27
	з	3,35	3,43	3,62	3,66	3,43	102,39
Хвороби крові й кровотворних органів та окремі порушення із залученням імунного механізму	п	43,25	42,50	41,13	39,56	36,83	85,16
	з	6,53	15,80	15,01	14,36	13,46	206,13
Ендокринні хвороби, розлади харчування та порушення обміну речовин	п	93,68	90,47	87,24	83,42	76,55	81,71
	з	21,77	20,52	19,45	18,07	16,37	75,2

Клас хвороб		Рік					2014 р. до 2010 р. (%)
		2010	2011	2012	2013	2014	
Розлади психіки та поведінки	п	33,87	33,31	33,42	31,38	26,92	79,48
	з	5,81	5,70	5,34	5,26	4,28	73,67
Хвороби нервової системи	п	62,72	62,98	61,64	59,94	54,58	87,02
	з	22,00	22,40	21,28	20,29	19,03	86,5
Хвороби ока та його придаткового апарату	п	105,57	105,75	105,3	104,35	95,47	90,45
	з	48,02	48,40	47,57	47,51	43,46	90,5
Хвороби вуха та соскоподібного відростка	п	46,70	47,52	46,86	47,13	43,56	93,28
	з	42,36	43,24	42,62	42,89	39,65	93,6
Хвороби системи кровообігу	п	36,75	38,49	38,49	38,78	34,67	94,34
	з	10,71	11,12	10,41	9,90	8,74	81,61
Хвороби органів дихання	п	1035,4	1014,7	969,85	984,71	918,83	88,74
	з	971,13	950,65	905,25	920,93	858,94	88,45
Хвороби органів травлення	п	144,92	141,21	138,70	133,63	120,13	82,89
	з	52,65	51,11	50,22	49,47	46,99	89,25
Хвороби шкіри та підшкірної клітковини	п	86,75	85,76	86,51	86,22	79,00	91,07
	з	74,69	73,74	74,31	74,00	67,46	90,32
Хвороби кістково-м'язової системи та сполучної тканини	п	86,40	86,08	84,60	84,57	73,31	84,85
	з	31,65	31,07	30,17	30,74	26,57	83,95
Хвороби сечостатевої системи	п	56,71	55,75	54,15	53,13	47,79	84,27
	з	30,49	29,65	28,75	28,27	25,38	83,24
Природжені вади розвитку, деформації та хромосомні аномалії	п	27,60	28,70	29,24	30,10	27,64	100,14
	з	5,86	6,26	6,16	6,24	5,70	97,27
Симптоми, ознаки, відхилення від норми, що виявлені при клінічних та лабораторних дослідженнях	п	2,87	2,79	2,66	2,58	2,50	87,11
	з	2,19	2,15	2,02	1,98	1,98	90,41
Травми, отруєння та деякі інші наслідки дії зовнішніх чинників	п	56,43	57,77	59,11	57,05	50,73	89,9
	з	54,44	55,84	57,27	55,29	49,06	90,12

П - поширеність хвороб
З - захворюваність

Проведений та представлений на рис. 1. аналіз структури захворюваності та поширеності хвороб серед дитячого населення показує, що у 2014 р. у структурі захворюваності традиційно, як і в попередні роки, переважали хвороби органів дихання (66,78%), шкіри та підшкірної клітковини (5,24%), травми,

отруєння та деякі інші наслідки дії зовнішніх чинників (3,81%), деякі інфекційні та паразитарні хвороби (3,69%), хвороби органів травлення (3,65%), ока та його придаткового апарату (3,37%). Сумарна частка цих хвороб становить 86,52% .

Рисунок 1. Структура захворюваності та поширеності хвороб серед дітей за основними класами хвороб (2014 р., %)

Структуру поширеності хвороб серед дітей формували переважно хвороби органів дихання (52,18%), органів травлення (6,82%), ока та його придаткового апарату (5,42%), кістково-м'язової системи та сполучної тканини (4,16%), шкіри та підшкірної клітковини (4,48%). Сумарна частка вказаних класів

хвороб у структурі поширеності становить 73,06%.

Наступним кроком дослідження було вивчення та проведення аналізу динаміки показників захворюваності дітей та поширеності серед них хвороб в розрізі адміністративних територій. Отримані результати наведена на рис.2.

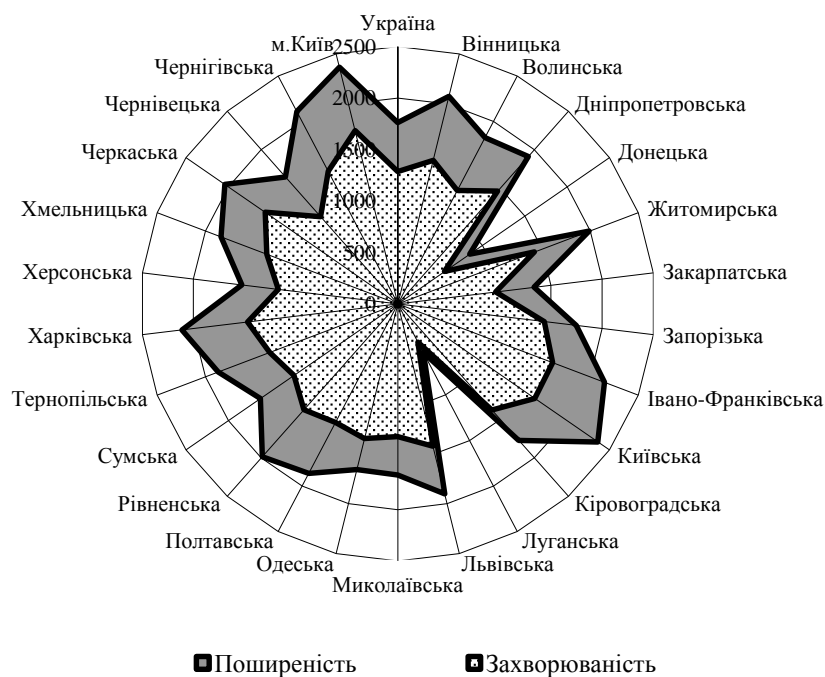

Рисунок 2. Показники захворюваності та поширеності хвороб серед дитячого населення в розрізі адміністративних територій України (2014 р., на 1000 дітей)

За даними рис.2. видно, що у 2014 р. відмічається достовірні коливання показника захворюваності дитячого населення України: від 959,1 на 1000 дітей у Закарпатській, 1124,48 у Сумській, 1130,0 у Чернівецькій областях до 1609,4 у Івано-Франківській, 1618,28 у Київській, 1566,9 у Черкаській областях та 1735,14 у м. Києві. Різниця граничних показників складає 1.8 ($p \geq 0,05$). Регіональні відмінності у показниках поширеності хвороб коливалися від 1334,1 у Закарпатській, 1620,8 у Сумській, 1660,9 у Одеській областях до 2384,4 у м. Києві, 2361,7 у Київській, 2112,9 у Чернігівській, 2041,8 у Черкаській областях. Різниця граничних показників складає 1.8 ($p \geq 0,05$).

До проблемних, за станом здоров'я дитячого населення, адміністративних

територій можна віднести м. Київ та Київську область, у яких у 2014 р. рівні захворюваності і поширеності хвороб були найвищими в Україні. Рівні захворюваності дитячого населення у 2014 р. перевищували відповідні загальнодержавні показники у 11 регіонах України, а поширеності хвороб – у 10.

Показники захворюваності та поширеності хвороб в окремих вікових групах мають свої особливості. Показники захворюваності дітей зменшувалася до шести років життя з подальшим збільшенням у віці 7–14 і зменшенням у віці 15–17 років, а показники поширеності хвороб зростали з віком, що, вірогідно, зумовлено накопиченням з віком хронічних хвороб (табл. 2).

Таблиця 2

Показники захворюваності та поширеності хвороб серед дітей різних вікових груп (2010–2014 рр., на 1000 відповідного населення)

Вік дітей		Рік					Темп змін
		2010	2011	2012	2013	2014	
До 1 року	з	1591,9	1560,6	1479,5	1450,71	1454,45	-0,09
0–6 років	п	1931,5	1875,7	1803,3	1780,24	1624,47	-0,16
	з	1681,3	1631,8	1565,7	1545,44	1410,88	-0,16
7–14 років	п	2018,3	2023,3	1963,1	1969,05	1801,42	-0,1
	з	1355,7	1348,9	1284,1	1305,81	1206,39	-0,1
15–17 років	п	2089,9	2116,9	2109,6	2159,60	2022,28	-0,03
	з	1209,0	1218,9	1188,2	1220,13	1151,06	-0,05

П - поширеність хвороб

З – захворюваність

У 2014 р. захворюваність дітей віком 0–6 років становила 1410,88 на 1000 дітей відповідного віку, віком 7–14 років – 1205,4, а віком 15–17 років – 1151,06; поширеність хвороб – 1624,5, 1801,4 та 2022,3 відповідно. Питома вага

Висновки. Проведений аналіз зміни показників захворюваності дітей України та поширеності серед них хвороб за 2010–2014 роки показав зниження показників захворюваності дітей та поширеності серед них хвороб за всіма основними класами хвороб за винятком хвороб крові і кровотворних органів та окремих порушень із залученням імунного механізму та новоутворень. Встановлені

захворювань з діагнозом, встановленим вперше у житті, від усіх зареєстрованих захворювань у 2014 р. становила 86,9% серед дітей 0–6 років, 66,9% серед дітей 7–14 років та 56,9% серед дітей у віці 15–17 років

найбільш високі темпи зниження поширеності хвороб за такими класами: розлади психіки та поведінки; ендокринні хвороби, розлади харчування та порушення обміну речовин; хвороби органів травлення та хвороби сечостатевої системи. **Перспективи подальших досліджень** пов'язані з вивченням ефективності медичної допомоги дитячому населенню

ЛІТЕРАТУРА

1. Дудіна О. О. Проблеми формування і збереження здоров'я дітей / О. О. Дудіна Л. В. Андрейчин // Матеріали конф. [«Актуальні питання формування здорового способу життя та використання оздоровчих технологій»], (Херсон, 6–8 вер. 2012 р.). – Херсон, 2012. – С. 38–42.
2. Дудіна О. О. Досягнення, проблеми та шляхи вирішення питань в охороні здоров'я матерів і дітей / О. О. Дудіна, А. В. Терещенко // Результати діяльності галузі охорони здоров'я: 2012 рік. – К., 2013. – С. 37–51.
3. Моїсеєнко Р. О. Медико-соціальне обґрунтування оптимізації системи надання медичної допомоги дітям і матерям : автореф. дис. ... д-ра мед. наук / Р. О. Моїсеєнко. – К., 2013. – 44 с.
4. *Показники здоров'я населення та використання ресурсів охорони здоров'я в Україні за 2010–2011 роки. – К. : МОЗ України, 2012. – 329 с.*
5. Ситуаційний аналіз стану охорони здоров'я дітей та підлітків в Україні / О. О. Дудіна, Г. О. Слабкий, Р. О. Моїсеєнко [та ін.] // Здоров'я і суспільство. – 2008. – С. 9–16.
6. Стан здоров'я дітей 0–17 років включно за 2012 рік / МОЗ України, Центр медичної статистики МОЗ України ; гол. ред. М. В. Голубчиков. – К., 2013. – 138 с.
7. Стан та чинники здоров'я українських підлітків : монографія / О. М. Балакірева, Т. В. Бондар, О. Р. Артюх [та ін.] ; наук. ред. О. М. Балакірева. – К. : ЮНІСЕФ, Укр. ін-т соц. дослідж. ім. О. Яременка. – К. : К.І.С., 2011. – 172 с.
8. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2012 рік / за ред. Р. В. Богатирьової. – К., 2013. – 464 с.